

RIGSOMBUDSMANDEN I GRØNLAND

Dato: 29. oktober 2020

Samtlige ministerier mv.

Indberetning fra rigsombudsmanden i Grønland

Aftale med USA

På et virtuelt højniveaumøde 28. oktober 2020 aftalte formand for Naalakkersuisut Kim Kielsen og USAs ambassadør i Danmark Carla Sands en plan for det fremtidige samarbejde mellem Grønland og USA.

Mødet markerede afslutningen på årelange forhandlinger mellem USA, Danmark og Grønland om sagen vedrørende servicekontrakten på Thule Air Base. Sagen om servicekontrakten, som omfatter vedligeholdelse, byggeri og kantinedrift m.m., har baggrund i, at USA i 2014 tildelte kontrakten til et amerikanskejet selskab. Kontrakten havde inden da i mange år været på dansk-grønlandske hænder. Tildelingen var efter Kongeriget Danmarks opfattelse i strid med gældende aftaler mellem Kongeriget og USA, det såkaldte forsvarsaftalekompleks. Siden 2014 har Kongeriget og USA forhandlet om nye udbudskriterier med henblik på, at kontrakten ved næste udbud tildeles et grønlandsk/dansk selskab. De nye udbudskriterier skal bidrage til, at fremtidige servicekontrakter på Thulebasen bliver til gavn for grønlandske selskaber, således at Grønland får størst mulig nytte af den amerikanske tilstedeværelse.

Rigsombudsmanden i Grønland
Indaleeqqap Aqquataa 3
Postboks 1030
3900 Nuuk

Kalaallit Nunaanni Rigsombudsmandi
Telefon: (+299) 32 10 01
Telefax: (+299) 32 41 71
E-mail: riomgr@gl.stm.dk
www.rigsombudsmanden.gl

Der blev under mødet opnået enighed om fire dokumenter. Et af disse er en plan for det videre bilaterale samarbejde mellem Grønland og USA på overtagne sagsområder.

I anledning af de opnåede resultater udtalte formanden for Naalakkersuisut: *”Vi er oprigtig tilfredse med den aftalte plan for vores videre bilaterale samarbejde med USA. Det har således været vigtigt for Naalakkersuisut, Inatsisartut og det grønlandske folk, at vi fik en reel, håndgribelig nytte af den amerikanske tilstedeværelse. Med en bilateral samarbejdsplan, de nye udbudskriterier, og kontraktbetingelser vi har forhandlet på plads, har vi langt bedre betingelser end før.”* Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender, Steen Lyngge, som deltog i mødet sammen med udenrigsminister Jeppe Kofod, lagde i en udtalelse vægt på aftalens principielle betydning for Grønland, og udenrigsminister Jeppe Kofod udtrykte glæde og tilfredshed over det gode udkomme efter et langt og kompliceret forhandlingsforløb. Kofod udtalte: *”Det her viser, at samarbejdet med USA er stærkt – og at vi i fællesskab kan løse meget vanskelige problemer.”*

Siumut: formandsvalg og landsmøde

Partiet Siumut har meddelt, at man planlægger at afholde landsmøde og formandsvalg i dagene 27. – 29. november 2020.

Ifølge partiets vedtægter skal der afholdes landsmøde med formandsvalg hvert 3. år. To gange tidligere i år – i juli og september – har der været lagt an til landsmøde, men i begge tilfælde er planerne blevet udskudt pga. coronasituationen. I maj måned besluttede partiets hovedbestyrelse, at det planlagte møde i juli skulle afholdes digitalt, over én dag og primært omhandle formandsvalg; men denne plan blev mødt med kritik fra lokalafdelingerne, som krævede tid og plads til de sædvanlige politiske drøftelser.

Det foreligger endnu ikke oplyst, om landsmødet i november planlægges afholdt som et fysisk møde. Partiets organisatoriske næstformand, Evelyn Frederiksen, har til de grønlandske medier udtalt, at mødet uanset format vil blive holdt over tre dage.

Kim Kielsen genopstiller til formandsposten i partiet. Endvidere opstiller medlem af Inatsisartut Erik Jensen og formand for Inatsisartut Vivian Motzfeldt.

Stenbidersagen: mistillidsdagsorden afværget

Som meddelt i tidligere indberetninger har formand for Naalakkersuisut i de seneste måneder været under pres efter beskyldninger om inhabilitet i en sag om forhøjelse af kvote på stenbider, samtidig med at et fartøj, som formanden ejer, men havde udlejet til en bekendt, deltog i fiskeriet. Formandens Departement sendte sagen til vurdering hos Kammeradvokaten, der overordnet konkluderede, at formanden for Naalakkersuisut ikke havde handlet i strid med habilitetsreglerne.

Inatsisartuts revisionsudvalg fremsatte i sin beretning af 7. september 2020 kritik af en række forhold i sagsforløbet. Som opfølgning herpå fremsatte den samlede opposition (Inuit Ataqatigiit, Partii Naleraq, Atassut og Suleqatigiisitsisut) 8. oktober 2020 forslag til forespørgselsdebat om, hvorledes der burde følges op på revisionsudvalgets kritik.

Forespørgselsdebatten strakte sig over mere end seks timer og mandede ud i, at Atassut på vegne af oppositionen fremsatte en mistillidsdagsorden. Koalitionspartierne fremsatte herefter en afværge dagsorden som udtrykte tillid til formanden for Naalakkersuisut. Afværge dagsordenen blev vedtaget med 14 stemmer for, 13 imod. To medlemmer af Siumut – formanden for revisionsudvalget Erik Jensen og formand for fiskeri-, fangst- og landbrugsudvalget Henrik Fleischer – undlod at stemme.

Under den ophedede debat var det overordnet koalitionsens standpunkt, at der i stenbidersagen var begået en beklagelig fejl, som var velbelyst i Kammeradvokatens udtalelse og revisionsudvalgets beretning. Man burde nu se fremad og overveje, hvordan lignende sager kunne undgås i fremtiden.

Oppositionens overordnede standpunkt var, at Naalakkersuisut, og især formand for Naalakkersuisut, havde begået ”utallige lovbrud” og uden betænkeligheder arbejdede ”uden om loven”. Formanden for Naalakkersuisuts handlinger var udtryk for dårlig regeringsfølelse, som oppositionen udtrykte utryghed ved. Sagen var så alvorlig, at den burde medføre Naalakkersuisuts afgang. Man beklagede, at formanden ikke af sig selv havde truffet denne beslutning.

En stor del af debatten fokuserede på revisionsudvalgets kritik af, at Naalakkersuisut ikke havde udleveret relevante dokumenter i sagen (korrespondance mellem Formandens Departement og Kammeradvokaten). Mødet blev afbrudt med henblik på et møde i Inatsisartuts formandskab, der efter mødets genoptagelse meddelte, at man havde besluttet

at pålægge Naalakkersuisut at efterkomme revisionsudvalgets anmodninger.

Formandskabet meddelte videre, at man fandt det eksisterende lovgrundlag vedrørende habilitetsspørgsmål tilstrækkeligt, men at man ville iværksætte en gennemgang med henblik på at undersøge, om det ville være hensigtsmæssigt med stramninger eller præciseringer.

De af revisionsudvalget efterspurgte dokumenter blev udleveret 13. oktober 2020. Da materialet alene foreligger på dansk, afventer revisionsudvalget oversættelse til grønlandsk, førend der tages stilling i sagen.

Demonstration foran Inatsisartut 13. oktober 2020. Foto: Sermitsiaq

Ca. 300 borgere samledes 13. oktober 2020 uden for Inatsisartut for at demonstrere mod Naalakkersuisut. Under kampråbene 'Naammaleqaaq' (Nu er det nok!) og 'Qinersisa' (Lad os få valg!) fulgte en række talere op på oppositionens kritik af Kielsen. Kielsen søgte at tale til demonstranterne, men blev overdøvet af råb og truthorn, mens de demonstrerende gav oppositionens partiledere mulighed for at tale. Til KNR udtalte Kim Kielsen samme dag, at han ikke havde tanker om at udskrive valg førend i 2022, når den nuværende valgperiode udløber.

Uro om økonomi i Suleqatigiisitsut/Samarbejdspartiet

Det lille parti Suleqatigiisitsut/Samarbejdspartiet, der ved seneste valg opnåede et enkelt mandat i

Inatsisartut, er ramt af interne stridigheder om partiets økonomi. Sermersooq-afdelingen af partiet beskylder medlem af Inatsisartut Tillie Martinussen, der tillige er fungerende formand, for udokumenteret træk på partiets midler og forbrug til private formål.

Partiets hovedbestyrelse og Tillie Martinussen har over for de grønlandske medier tilbagevist beskyldningerne; men stridighederne fortsætter på de sociale medier, hvor der bl.a. er offentliggjort interne mails om spørgsmålet.

Coronasituationen

Der er til dato konstateret 17 tilfælde af COVID-19 i Grønland. 16 er raskmeldte. Ingen har haft behov for indlæggelse.

Som meddelt i tidligere indberetninger følger det af Naalakkersuisuts corona-strategi, at virus så vidt muligt skal holdes helt ude af Grønland. Regler ved indrejse til Grønland er derfor for nærværende:

Der skal forevises en højst 5 dage gammel negativ coronatest samt kvittering for indsendt kontaktopsporingsblanket ved check-in i Kastrup. Der er maskepåbud under hele rejsen. Efter ankomst til slutdestination skal den rejsende gå i 5 dages karantæne og lade sig genteste på 5. dagen (eller 14 dages karantæne uden gentest). Der anbefales endvidere skærpet agtpågivenhed 14 dage efter ankomst.

Seneste tilfælde blev konstateret 21. oktober 2020 i Aasiaat ved gen-test på 5. dagen efter ankomst fra Danmark. Den testpositive havde desværre under karantænen haft kontakt med en nær pårørende, som ikke overholdt karantæne. Denne pårørende rejste, før resultat af gen-test forelå, til Nuuk og deltog i møder med Inatsisartuts finansudvalg samt offentlige og private arbejdspladser i Nuuk. Inatsisartuts finansudvalg og øvrige kontakter var derfor kortvarigt i karantæne, indtil negativt resultat af test for den pårørende forelå. Situationen medførte, at Inatsisartut måtte aflyse en mødedag.

Tilfældet i Aasiaat medførte videre, at 80 elever på KTI Tech College Greenland i Sisimiut blev midlertidigt hjemsendt, efter at en elev via kontaktopsporing havde kunnet forbindes med den smittede.

På et pressemøde 22. oktober 2020 understregede formanden for Naalakkersuisut og landslæge Henrik L. Hansen atter vigtigheden af, at gældende restriktioner og pålæg overholdes nøje. Det påpegedes, at det aktuelle tilfælde viste, at systemet fungerer.

Formanden for Naalakkersuisut opfordrede til i videst muligt omfang at undgå rejser til Danmark eller udlandet, og han opfordrede indtrængende borgerne til ved helt nødvendige rejser at udvise skærpet opmærksomhed.

Nyt testcenter i Nuuk åbnede 13. oktober. Foto: KNR

Der er i et samarbejde mellem Landslægeembedet og Kommuneqarfik Sermersooq etableret et nyt coronatestcenter i Nuuk. Testcenteret betjener borgere, som ikke har symptomer på COVID-19, herunder indrejsende, som skal gen-testes på 5. dagen efter indrejse. Fra 9. oktober 2020 har rejsende fra Danmark til Nuuk fået udleveret henvisning med tid til gen-test ved check-in i Kastrup. Det nye testcenter udvider den samlede testkapacitet og aflaster landshospitalet Dronning Ingrid's Hospital. Centeret er bemanded med frivillige fra kommunen under sundhedsfaglig ledelse.

Bestyrelsesformand fratrådt

Jóhannus Egholm Hansen er pr. 30. september 2020 efter eget ønske fratrådt som formand for bestyrelsen i Kalaallit Airports Group, som bl.a. forestår lufthavnsbyggerierne i Nuuk og Ilulissat. Jóhannus Egholm Hansen har beklædt posten siden marts 2017, og Naalakkersuisut takker i en pressemeddelelse for et godt og tæt samarbejde.

Næstformand Christian Berg, som er adm. direktør for Sønderborg Lufthavn, fungerer indtil videre som formand for bestyrelsen.

Vandkræftværk nær fuld kapacitet

Nuuk forsynes med strøm fra et vandkraftværk i Buksefjorden, som ligger knap 50 km syd for byen. Vandkraftværket, som havde en anlægspris på godt en mia. kr., har været i funktion siden 1993. Oprindeligt havde værket to 15 megawatts turbiner, men i 2008 kom en tredje til, så den samlede kapacitet nu er 45 megawatt.

Grønlands forsyningsvirksomhed, det selvstyrejede aktieselskab Nukissiorfiit, er udfordret af, at vandkraftværket er ved at løbe tør for både vand og kapacitet. Samtidig er der et stadig stigende behov for strøm i Nuuk pga. det stigende indbyggertal og større anlægsprojekter. Selskabet meddelte i en pressemeddelelse 16. oktober 2020, at der vil være mulighed for at udvide kapaciteten, dels ved at overføre mere vand fra højereliggende søer, dels ved at installere en ny kraftstation, så den samlede kapacitet bliver 100 megawatt.

Inatsisartut besluttede i 2019, at Naalakkersuisut til efterårssamlingen 2020 skulle fremlægge et samlet forslag til udvidelse af Buksefjordsværket samt etablering af vandkraftværk til Qasigiannuguit og Aasiaat. Udarbejdelsen af forslaget er imidlertid forsinket af coronakrisen, og forslaget ventes nu forelagt på Inatsisartuts forårssamling 2021. Planen anslås samlet at koste 4 mia. kr.

Grønland har aktuelt fem aktive vandkraftværker, som forsyner seks byer. Det fremgår af Naalakkersuisuts sektorplan for energi- og vandforsyning fra 2018, at det er Naalakkersuisuts mål, at vedvarende energi i 2030 skal benyttes overalt, hvor det er muligt.

Ændret fartplan for AirGreenland

Som følge af coronakrisen skærer Air Greenland en ugentlig atlantflyvning bort indtil videre. Frem til 31. januar 2020 vil der kun være tre ugentlige flyvninger mellem Grønland og Danmark. Baggrunden er det faldende antal passagerer som følge af coronapandemien og de af pandemien følgende rejserestriktioner.

Den ny fartplan berører også indenrigsruterne, hvor en række afgang udgår.

Air Greenland opsagde i maj måned 60 ansatte og gennemførte en sparerunde, der samlet betød, at 111 årsværk blev nedlagt.

Ittoqqortoormiit: Vinterforsyninger med forhindring

Royal Arctic Lines containerskib Malik Arctica anløb 21. oktober 2020 Ittoqqortoormiit på Grønlands nordøstkyst med årets vinterforsyninger. Den 7. oktober meddelte RAL, at skibet sad fast i storisen ud for Ittoqqortoormiit. Skibet kom fri af isen, men kunne, på grund af store isflager på omkring 2 – 3,4 kilometers længde og over 2 meters tykkelse, ikke nå ind til byen.

Efter en uges forgæves forsøg på at komme igennem isen måtte Malik Arctica sejle til Island for at bunkre og hente forsyninger. Herefter lykkedes det omsider at nå frem til Ittoqqortoormiit, efter at en storm havde trængt isen ud.

Havområdet nord for Ittoqqortoormiit er dækket af is næsten året rundt. Den østgrønlandske havstrøm transporterer enorme mængder is fra nord mod syd i et isbælte, der er sammensat af både tynd nyis og tyk, flerårig polaris. Fartøjer som Malik Arctica kan bryde ny vinteris, men kan ikke sejle i den ofte flere meter tykke og uforudsigelige storis. Malik Arctica er 114 meter langt og kan laste 606 tyvefods-containerere.

Ny væresteder for børn og unge

I udmøntning af det dansk-grønlandske tværgående arbejde for en styrket indsats for udsatte børn og unge i Grønland er der i løbet af oktober måned åbnet væresteder for børn i Aasiaat, Ilulissat, Sisimiut, Nanortalik og Nuuk. Værestederne er etableret i samarbejde mellem Naalakkersuisut og kommunerne, og de vil holde åbent om aftenen og natten i weekenden omkring lønningsdage.

Oprettelsen af værestederne var en af de 16 anbefalinger, som socialminister Astrid Krag og naalakkersuisoq for sociale anliggender Martha Abelsen fremlagde i august i forbindelse med offentliggørelse af rapport om det øgede samarbejde mellem Grønland og Danmark om udsatte børn.

Børneværestederne kræver ikke visitation eller forudgående kontakt med kommunen. De er ikke tænkt som et sted, hvor der skal ske sagsbehandling, men alene som et trygt tilflugtssted.

Børneværestederne drives af kommunerne som en forsøgsordning, der varer fra oktober 2020 til december 2023. Der er afsat 8 mio. kr. til projektet.

Ny biskop i Grønlands Stift

Sydgrønlands provst, den 43-årige Paneeraq Siegstad Munch, er valgt som ny biskop i Grønlands Stift.

Paneeraq Siegstad Munch blev bachelor i teologi fra Grønlands universitet Ilisimatusarfik i 2001. Hun blev præsteviet i 2004 og fuldførte sit kandidatstudium i teologi ved Københavns Universitet i 2017. Hun blev samme år udnævnt til provst i Sydgrønland.

Paneeraq Siegstad Munch bliver Grønlands 4. biskop siden etableringen af Grønlands Stift i 1993. Hun afløser Sofie Petersen, der har virket som biskop siden maj 1995.

Den nye biskop tiltræder embedet 1. december 2020, mens den ceremonielle bispevielse pga. coronasituationen er udsat indtil videre.

Dødsfald: Arnannguaq Høegh

Kunstneren Arnannguaq Høegh afgik 15. oktober 2020 ved døden efter længere tids sygdom i en alder af 64 år.

HM Dronningen og Arnannguaq Høegh under besøg i 2011. Foto: Sermitsiaq

Med udgangspunkt i en alsidig kunstnerisk uddannelse, bl.a. ved Kunstakademiet i København, arbejdede hun med mange teknikker og medier. Hun efterlader sig et omfattende værk, der er en samlet kommentar til det grønlandske liv i alle dets aspekter.

Arnanguaq Høegh satte gennem hele sin karriere et væsentligt aftryk på grønlandsk kunst- og kulturliv. Hun var fra 1991 og til sin død leder af kunstsolen Eqqumiitsuliornermik Ilinniarfik, samtidig med at hun var aktivt udøvende kunstner.

Mikaela Engell